



**TURKU IX**

**Pakkarinkatu 7 Lämpöjohtokaivanto**

Arkeologinen valvonta 2017

Valvontaraportti

FM Elina Saloranta

Arkebuusi osuuskunta 2017

## ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuskohde: Turku, Pakkarinkatu 7. LVIS-kaivanto.

Kaupunginosa: IX

Tutkimuksen laatu: Konekaivun valvonta

Kohteen ajoitus: 1831 tai nuorempi

Koordinaattijärjestelmä ETRS-TM35FIN, P = 6710011,00 – 6710030,00, I = 238142,00 – 238155,35;

ETRS GK23 P = 6703462.66 - 6703482.42, I = 23458104.84 - 23458117.07

z= 16,3 m (N2000 –järjestelmä)

Maanomistaja: Asunto Osakeyhtiö Pakkarinkatu 1

Tutkimuksen suorittaja: Arkebuusi osuuskunta (Y-tunnus 2692088-4)

Kenttätyöstä vastaava: FM Elina Saloranta

Kaivinkoneen kuljettaja: Kalle Salminen (Kalle Salminen ky)

Kenttätyöaika: 7.8.2017

Tutkitun alueen pinta-ala: 38,5 m<sup>2</sup>

Tutkimuksen tilaaja ja rahoittaja: Asunto-osakeyhtiö Pakkarinkatu 1

Esinelöydöt: -

Digitaaliset valokuvat: ARB2017:5:1 - 9

Kaivausraportin säilytyspaikka: Arkebuusi osuuskunnan arkisto, Museovirasto, Turun museokeskus

Kaivausraportin kopiot: tutkimuksen tilaaja

Aikaisemmat tutkimukset:

Helamaa, Maija – Uotila, Kari: TURKU, Tallimäenkenttä. Kolerahautausmaan arkeologiset tutkimukset 6.6.–12.8.2016

Martiskainen, Heidi & Saloranta, Elina: Turku VIII, Kakolanrinne. Arkeologinen pelastuskaivaus 2014.

Sipilä, Jukka: Turku, Pakkarinkatu 2012. Kolerahautausmaan arkeologiset pelastustutkimukset 2012.

Hukantaival, Sonja: Turku, Kakolanrinne 2011–2012. Kolerahautausmaan arkeologiset pelastustutkimukset.

Koivunen, Pentti: Turku, Pakkarinkatu 3b. Raportti Hautausmaan jäännöksistä. 15.5.1972

Brusila, Heljä: Turku, Pakkarinkatu 3, IX-4-2 a-b, Viemäryömaa 20.2.1986.

Tallgren, Jenny Maria. Vid Packaregatan, 1905.

*Kannen kuva: ARB2017:5:1 As Oy Pakkarinkatu 1:n piha ennen kaivannon avaamista kuvattuna luoteesta. Kuvaaja Elina Saloranta.*

## Johdanto

Arkebuusi osuuskunta suoritti arkeologisen konekaivuun valvonnan Turussa, As Oy Pakkarinkatu 1:n pihalla liittyen taloyhtiön teettämään LVIS-saneeraukseen. Pihalle avattiin 21,5 metriä pitkä, 1,7 metriä leveä ja 70/80 cm syvä, Pakkarinkadun suuntainen (luode – kaakko) kaivanto.

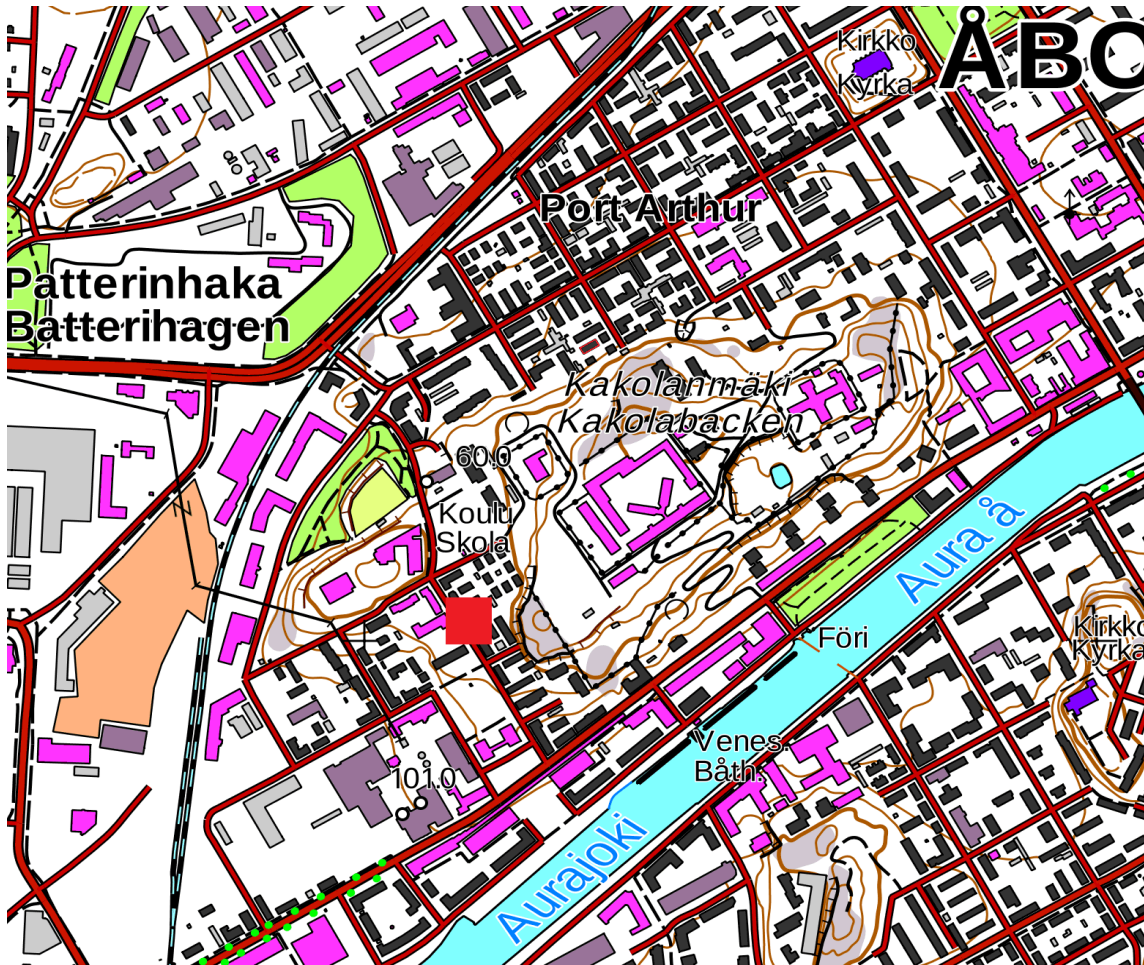
Kohteen läheisyydessä sijaitsevat mj. 1000030942 Malminkadun kolerasairaala sekä mj. 1000019535 Pakkarinkadun kolerahautausmaa. Muinaisjäännösrekisterissä kohde on rajattu kuuluvaksi Pakkarinkadun kolerahautausmaahan. Turun museokeskuksen lausunnossa 13.8.2015, Dnro 8238-2015 (232) edellytettiin konekaivun arkeologista valvontaa liityntäkaivantoa avattaessa kaivusyvyyden määräytyessä liityntäkaivannon mukaisesti.

Konekaivun suoritti Kalle Salminen K. Salminen ky:stä ja arkeologisen valvonnan FM Elina Saloranta Arkebuusi osuuskunnasta. Pääurakoitsijana hankkeessa toimi Jussi Lattu Laatupinnoite Lattools Oy:stä. Viranomaisvalvojana toimi Tanja Ratilainen turun museokeskuksesta.

Kaivanto avattiin 7.8.2017. Raportti laadittiin välittömästi kenttätyön päättymisen jälkeen.



*ARB2017:5:2 Kalle Salminen avaa kaivantoa lämmönjakuhuoneen edustalla. Kuvaaja Elina Saloranta.*



*Kaivauspaikan sijainti.*

### **Alueen historia ja aikaisempi tutkimus**

Kakolanrinteen eli Pakkarinkadun hautausmaa on perustettu ensimmäisen koleraepidemian aikaan vuosina 1831-1832. Koleraepidemiaa esiintyi myös myöhemmin vuosina, viimeksi vuonna 1894, mutta tappavimpia olivat vuosisadan alkupuolen epidemiat (Paasikivi 2016: 46, taulukko 4).

Pakkarinkadun hautoja tuli esiin jo vuonna 1905 alueen puutaloja rakennettaessa. Hautojen jäännöksiä tuli esille myös vuosina 1972 ja 1986 alueen vesijohtotöiden yhteydessä. Varsinaisia kaivauksia alueella on tehty vuosina 2011 – 2017 Turun museokeskuksen ja Muuritutkimus ky:n toimesta.

Tutkimuksissa on tullut esiin vaihtelevan tasoisesti säilyneitä arkkuhautauksia. Osassa hautauksista oli myös esinelöytöjä.

### **Työn eteneminen ja havainnot**

Konekaivu aloitettiin ulkorakennuksen vierestä, lämmönjakohuoneeksi suunnitellun tilan edustalta kuorimalla täyttömaa-ainesta pois 1,7 metriä leveänä ojana, kunnes esiin tuli maatonutta, paikalleen muodostunutta kerrosta 70/80 cm:n syvyydeltä.



*ARB2017:5:3 Lämmönjakuhuoneen edustan kaivanto pohjaan kaivettuna. Kuvattu lounaasta. Kuvaaja Elina Saloranta.*

Seuraavaksi kaivantoa lähdettiin avaamaan luoteispäässä sijaitsevan lämpökaivon ympäriltä kahden metrin leveydeltä. Kaivanto kavennettiin 1,7 metrin levyiseksi, jollaisena sitä jatkettiin kohti kaakkoispäässä olevaa lämpökaivoa ja asuinrakennusta.

Kaivannon luoteispäästä tuli 70/80 cm:n syvyydeltä esiin ohut, maatuneen orgaanisen aineksen kerros, joka vaikutti paikalleen muodostuneelta. sitä puhdistettiin lastalla, mutta hautoihin viittaavia kuvioita tai arkkujen reunoja ei tullut esiin lämpöjohton vaatimalta kaivussyvyydeltä. Maatunut kerros oli ohut, pääosin noin 5 cm:n vahvuinen. Sen alla oli harmaata savea. Ylemmät kerrokset sisälsivät täyttösoraa ja -savea. Lähempänä pihatasoa, noin 10 cm:n syvyydellä oli nokinen, noin 7 cm:n vahvuinen kerros.



*ARB2017:5:4 Kaivannon luoteispää profiileineen. Kuvattu kaakosta. Kuvaaja Elina Saloranta.*

Kaivannon keskivaiheilla tuli esiin resentti, kolmen metrin levyinen leikkaus, joka oli tehty viemäriä varten. Sen koillisreunassa kulki sähkökaapeli. Kaivannon kaakkoispää oli suurimmaksi osaksi mylläntynyt viemärikaivojen vuoksi. Kaivojen viereisellä koskemattomalla alueella oli havaittavissa ohut ruskea maatumeneen aineksen kerros kaivannon pohjalla, samoin kuin kaivannon luoteispäässäkin.



*ARB2017:5:5 Kaivanto pohjaan kaivettuna. Kuvattu luoteesta. Kuvaaja Elina Saloranta.*

Kaivanto mitattiin paikoilleen mitoilla rakennusten kulumista. Kohde ja havainnot valokuvattiin Canon EOS M10-merkkisellä digitaalikameralla.

## Loppupäätelmä

Aikaisempien vuosien kaivauksissa hautauksia on tullut esiin 0,7 – 2,2 metrin syvyydeltä riippuen yläpuolisten täyttökerrosten paksuudesta. Koska kohteessa ei ollut perustetta ylittää LVIS-kaivannon vaatimaa syvyyttä, on mahdollista, että tavoitetun orgaanisen, alkuperäiseltä maanpinnalta vaikuttavan tason alapuolella voi olla hautauksia. Kaivussyvyydessä tavoitettiin vain pihan täyttökerroksia.

## Lähteet

Brusila, Heljä (1986). Turku, Pakkarinkatu 3, IX-4-2 a-b, Viemäryömaa 20.2.1986. Turun museokeskuksen arkisto.

Fagelund, Rainer (1968). Koleran i Åbo 1831–1832. Pro gradu avhandling. Nordisk historia. Åbo Akademi.

Hukantaival, Sonja (2012). Turku, Kakolanrinne 2011–2012. Kolerahautausmaan arkeologiset pelastustutkimukset. Turun museokeskuksen arkisto.

Koivunen, Pentti (1972). Turku, Pakkarinkatu 3b. Raportti Hautausmaan jäännöksistä. Turun museokeskuksen arkisto.

Martiskainen, Heidi & Saloranta, Elina (2014). Turku VIII, Kakolanrinne. Arkeologinen pelastuskaivaus 2014. Kaivausraportti 2014. Turun museokeskus. Turun museokeskuksen arkisto.

Nikula, Oskar (1972). Turun kaupungin historia 1809–1856: 235–240. Turku.

Paasikivi, Sonja (2016). ”Waikioita Waiwoja Watasta”. Kolera ja siitä käyty keskustelu 1800-luvun Turussa. Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto / Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos / Kulttuurihistoria, maaliskuu 2016.

Sipilä, Jukka (2013). Turku, Pakkarinkatu 2012. Kolerahautausmaan arkeologiset pelastustutkimukset 2012. Turun museokeskuksen arkisto.

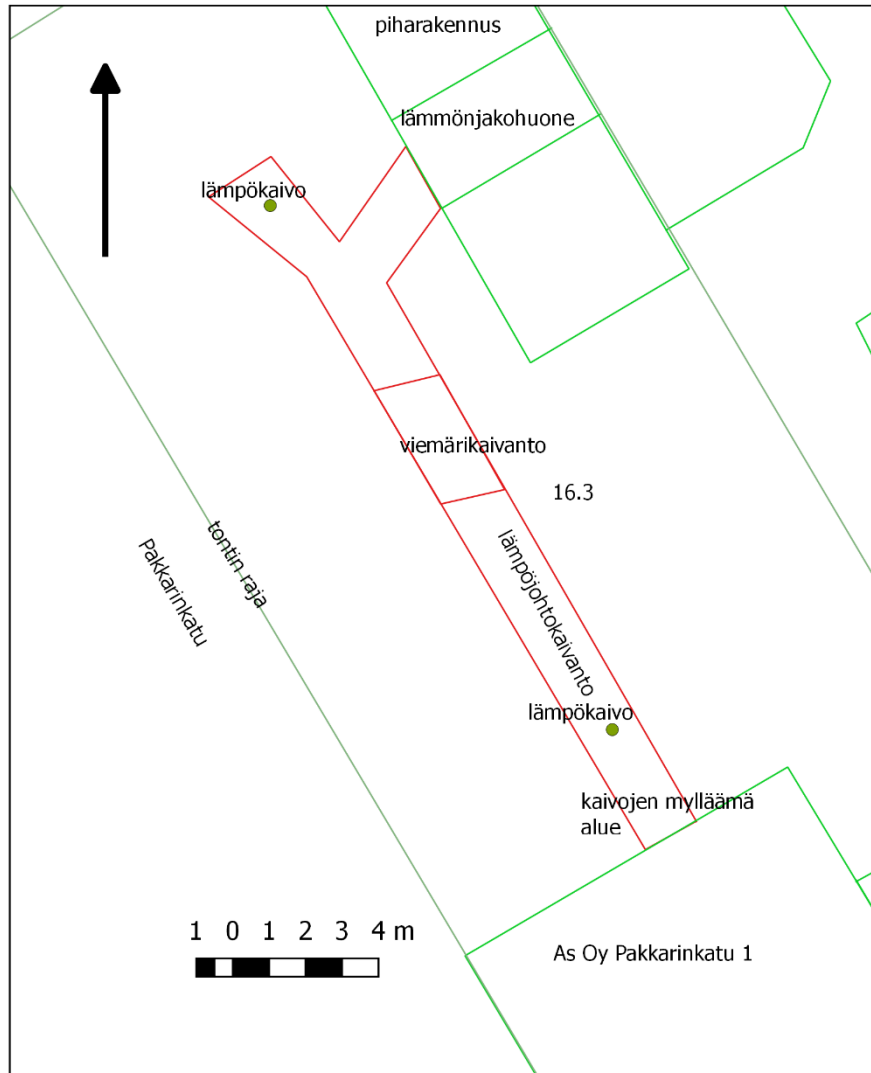
Tallgren, Jenny Maria (1905). Arkeologisten kaivausten merkintöjä ja lehtileikkeitä Turusta 1900-luvun alusta. Mappi A2: 22. Turun museokeskuksen arkisto.

Abo Underrättelser 25.3.1869. <http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/365302/articles/728618>

Turussa 8.8.2017



Elina Saloranta



Turku Pakkarinkatu 7  
Lämpöjohtokaivannon arkeologinen valvonta 2017  
Yleiskartta  
Elina Saloranta  
Arkebuusi osuuskunta



## Liite 2

### Valokuvaluettelo

Kuvaaja Elina Saloranta

ARB2017:5:1 As Oy Pakkarinkatu 1:n piha ennen kaivannon avaamista kuvattuna luoteesta.

ARB2017:5:2 Kalle Salminen avaa kaivantoa lämmönjakohuoneen edustalla.

ARB2017:5:3 Lämmönjakohuoneen edustan kaivanto pohjaan kaivettuna. Kuvattu lounaasta.

ARB2017:5:4 Kaivannon luoteispää profiileineen. Kuvattu kaakosta.

ARB2017:5:5 Kaivanto pohjaan kaivettuna. Kuvattu luoteesta.

ARB2017:5:6 As Oy Pakkarinkatu 1:n piha kuvattuna etelästä

ARB2017:5:7 As Oy Pakkarinkatu 1:n piha kuvattuna idästä.

ARB2017:5:8 As Pakkarinkatu 1:n piha kuvattuna pohjoisesta.

ARB2017:5:9 Energiakaivo As Oy Pakkarinkatu 1:n pihalla.